

Шевченкіана медика 2019

Щороку в березні Лікарська комісія Наукового товариства ім. Шевченка (НТШ) проводить різні заходи (вечори поезії, концерти, урочисті академії) до дня народження українського поета, художника, генія і символу України – Тараса Григоровича Шевченка. Цього року Шевченкіана – 2019 була особливою, вшанували 205-у річницю від дня народження Тараса Шевченка та 70-річчя Володимира Івасюка – Українського композитора, автора більше 200 пісень і 50 музичних творів, поета, Героя України. Урочисту академію відкрила новообрана Голова лікарської комісії НТШ, завідувач кафедри клінічної імунології та алергології, професор Львівського НМУ ім. Данила Галицького Чоп'як Валентина Володимирівна, продовжила – сестра композитора Галина Івасюк.

П. Галина розповіла, що Володимир почав займатися музикою з п'яти років. Свої перші пісні написав у 15-річному віці, коли разом з ровесниками створив у школі ансамбль «Буковинка». Далі творчі здобутки композитора стрімко полетіли вгору. У вересні 1970 року народилася пісня «Червона рута», яка стала першим тріумфом молодого митця, а у 1971 році на передачі Українського телебачення «Алло, ми шукаємо таланти» пролунала його нова пісня «Водограй». Звучання цих пісень підхопив увесь світ і стало зрозуміло - народилася новітня українська естрада. Музичні твори Володимира Івасюка отримували високу оцінку на міжнародних і всесоюзних конкурсах, зокрема Митець отримує лауреатство на всесоюзному конкурсі молодих композиторів у Москві за оркестровий супровід для Великого симфонічного оркестру «Балада про Віктора Хара».

Попри безмежну любов до музики, Володимир дуже цікавився медициною. Після закінчення середньої школи він поступив у Чернівецький медичний інститут, а потім перевівся у Львівський медичний інститут. Закінчивши медінститут, Володимир Івасюк вступив на композиторський факультет Львівської консерваторії імені М.Лисенка. Але цікавість до медицини і бажання збагнути суть процесів у організмі людини, які лежать в основі розвитку патології, спонукала Володимира поступити в аспірантуру при Львівському медичному інституті. Зрештою, наука – це та ж музика медицини. І хто знає, якби не трагічна доля, яка обірвала його життя у розквіті віку, чи не став би він одним із провідних вчених-медиків сучасності?

...Рубали дерево, рубали. Рубали з ним пісенний світ... 18 травня 1979 року трагічно обірвалося життя Митця, однак аудиторія його шанувальників з кожним роком лише розширюється.

Зі спогадами на Урочистій Академії виступали: Юрій Павличук (Синевір) – митець, вітражист з Луцька, який працював більше 10 років над графічною роботою Т. Шевченка “Лик Христа” (1858 р.) – художньо – графічним заповітом Шевченка.

Олександр Козаренко – композитор, професор Львівського національного університету ім. Івана Франка, який підкреслив, що великі люди були освіченими: одночасно юристом і композитором був Нестор Нижанківський, а Володя - медиком і композитором. Обоє дуже любили Україну, писали музику, яка ґрунтується на українських піснях, природі, традиціях і тому ця музика живе і буде жити завжди.

Богдан Стельмах – заслужений діяч мистецтв України, лауреат літературних премій – про безкорисливу велику працю В. Івасюка, якого вже 40 років немає серед нас, але його дух залишився у його піснях, прочитав свій вірш, присвячений Володимиру.

Оксана Герасименко – заслужений діяч мистецтв України, член національної спілки композиторів, професор – їй було 10 років, коли вона почула пісню “Червона рута”, яка

залишила слід в її творчому житті назавжди. Вперше ця пісня прозвучала в Сопоті в 1974 році, а зараз звучить в репертуарах різних ансамблів, як в Україні, так і в інших країнах.

Любов Козак – мистецтвознавець, лауреат премії Вячеслава Чорновола, яка в 1989 р. підготувала на Львівському ТБ 2-годинну телепередачу “Мереживо його доріг” та зберегла фільм “Червона рута”. У листопаді 1978 р. Володя Івасюк виступав з сольною програмою на ТБ і ніхто не міг подумати, що це його останній виступ, бо було ще стільки планів!

Спогадами про талановитого студента ділився викладач Володимира Івасюка в консерваторії, куратор його групи, відомий мистецтвознавець, доцент Олександр Зелінський.

А між словами спогадів та вдячності лунала чудова музика бандур і пісні Шевченка та Івасюка, яку виконували під керівництвом Заслуженої артистки України Олени Ніколенко лауреати всеукраїнських та міжнародних конкурсів: дует бандуристок - Юлії Когут і Вікторії Гамар; тріо бандуристок «YuMaVita» Юлії Бойко, Марти-Марґарети Сторонянської та Віталії Якимович. Твори виконувалися в аранжуваннях Оксани Герасименко.

Світлана Зубченко,
доцент кафедри імунології ЛНМУ

Діла його ідуть слідом за ним

Прогулюючись мальовничими тінистими вуличками старовинного Львова, а частіше йдучи у справах, ми рідко коли кинемо оком на табличку з назвою вулиці, і не завжди згадаємо, чи знайдемо час замислитись, чим саме прославився той або інший письменник, художник, політичний чи громадський діяч, за що місто віддало йому подібну честь – обезсмертивши для своїх мешканців. Завернувши ж на вулицю Євгена Озаркевича, ми бачимо головне нагадування, яке людина може залишити своїм нащадкам – знаковий пам'ятник – «Народна лікарниця» (в теперішній час Український шпиталь Народної лікарни імені Андрея Шептицького), ініціатором створення якої був власне доктор Євген Озаркевич.

9 квітня 2019 року в Палаці Потоцьких відбулась презентація книги «Львів епохи Євгена Озаркевича» за редакцією Оксани Заячківської у співпраці з Лесею Матешук-Вацебою, Оксаною Стадник, Любов'ю Гоцко-Ней, Зеновієм Масним, Володимиром Семенівим та Павлом Содоморою (Незалежний культурологічний часопис «І», 27, 2019).

Окрім львівської лікарської громади, почесними гостями зустрічі стали перший заступник голови львівської обласної державної адміністрації п. Ростислав Замлинський, заступник голови НТШ у Львові, доцент Лідія Бойчишин, директор міжнародного благодійного фонду «Карітас Україна» доктор Дзвенислава Чайківська, директор Українського шпиталю імені Андрея Шептицького отець Андрій Лонгин, голова УЛТ п. Олег Дуда та директор Західного наукового центру НАЗС України і МОН України доцент Олег Зинюк.

Розпочала зустріч голова лікарської комісії НТШ, лауреат державної премії України з науки (2019) професор Валентина Чоп'як, зазначивши, що дане зібрання присвячене Євгену Озаркевичу – людині, якій буде віддавати шану ще не одне покоління українців, тому що власне такі особистості творять історію, надихають і окрилюють наступні покоління, спонукаючи нести оцей генетичний код, цю неймовірну енергію далі, примножуючи інтелект, добро і глибоку духовність нашого народу. Власне, в особистості Євгена Озаркевича і поєдналися всі ці якості. Присвятивши усе своє життя становленню української медицини, медичної науки та практики, завдяки чому Україна була представлена на міжнародних наукових форумах, він був організатором багатьох громадських інституцій україномовних медиків, впровадив видавничу діяльність для наукової медичної літератури. Все це та багато іншого описано в прекрасній книзі, що побачила світ нещодавно.

Ростислав Замлинський у своєму виступі сказав: «Без інтелекту немає перспективи в державі, без доброї науки немає розвитку нації. Сьогодні ми маємо можливість презентувати книгу – а книга це скарб, скарб науки і знань. Цей скарб завжди з нами, і його не можна загубити, тільки примножити, ділячись знаннями з прийдешніми поколіннями, колегами, друзями і знайомими, особливо коли це стосується історії та видатних постатей українського народу. Про це потрібно говорити, потрібно зберегти пам'ять про цих людей, щоб і наші нащадки могли пишатися їхніми доробками. Ми багато чим завдячуємо Євгену Озаркевичу, адже він був не просто науковцем, лікарем, а також видатним громадським діячем, що впроваджував українську мову у медичну термінологію та самоаутентичність. Дуже важливо, що ми пам'ятаємо про це, і ця ініціатива, що йде від лікарської комісії НТШ сьогодні вкрай необхідна. Дуже цінним є те, що книга перекладена англійською, це дозволяє продемонструвати цілому світу, яка ми велика нація, що має свою історію і видатних діячів, які боролися за державотворчі засади України. Ми повинні говорити про таких людей, розповідати дітям, онукам, навчати їх, зміцнюючи таким чином нашу націю».

У своєму виступі дійсний член НТШ Лідія Бойчишин сказала: «Лікарська комісія завжди була авангардом НТШ, нашим активом. Сьогодні НТШ разом з обласною адміністрацією реалізує проект «Видатні вчені, дійсні члени НТШ», одним з яких і був Євген Озаркевич. І це продов-

ження великого проекту по популяризації українських вчених не лише на теренах України, але і за кордоном. Важливо, що з року в рік ми зміцнюємося, об'єднуємося, і стаємо що раз продуктивніші. В цьому році святкуємо 30 років від дня відновлення НТШ, приємно згадати, що тоді, у далекому 1899 році восьмеро з тридцяти претендентів на дійсне членство НТШ були саме представниками лікарської комісії. Дієві, прогресивні, патріотичні науковці. Без перебільшення, кожен науковець, який сьогодні не покидає України і творить інтелект української нації, є меценатом української науки».

Звернувши увагу присутніх на історичні аспекти, дійсний член НТШ Роман Пляцко відзначив: «Говорячи про Євгена Озаркевича, ми говоримо про історію, про національну пам'ять українського народу. Одними з найактивніших членів НТШ завжди були представники лікарської комісії. Варто зазначити, що з тих 30 претендентів на дійсне членство НТШ 10 були представниками природничих наук, а 8 з них були власне медиками. Лікарі активно долучалися до розвитку наукової термінології, а їх вклад в розвиток української науки важко переоцінити».

«Лікар – професія, що не дозволяє людині замкнутися в собі, – наголосив дійсний член НТШ, почесний член УЛТ, професор Олександр Кіцера. Багато українських лікарів і, зокрема лікарів Галичини, були водночас письменниками, композиторами, відігравали важливу роль в житті відомих особистостей, наприклад, Шевченка. Медик - це практично завжди громадський діяч або творча особистість. Я згадую, як це все починалось у нас в Україні. Ми мало знали про історію вітчизняної медицини, про її видатні постаті, як зароджувалось лікарське товариство. Але все почалось 4 травня 1990 року, коли ми за ініціативи покійного професора Юрія Туркевича, за підтримці тодішнього ректора Львівського державного медичного інституту професора Павловського Михайла Петровича, вперше вшанували (ще за радянських часів!) пам'ять Митрополита Андрея Шептицького. Це був своєрідний переломний момент для всієї медичної спільноти. Тоді, в переповненій актовій залі Львівського державного медичного інституту люди вперше почули слово про великого патрона науки і медицини Галичини Митрополита Андрея Шептицького. Це було щось надзвичайне, адже нашу історію неодноразово переписували і перекроювали на свій лад. Багато медиків, професорів, були визнані не українськими, а російськими. Наприклад, Пелехіни, батько і син, нащадки Богдана Пелеха, професори Санкт-Петербурзького університету, ні на мить не забували про своє коріння. Вони все життя копійчка до копійчки складали гроші на відродження української науки і створення українського медичного університету. Загалом, хочеться згадати, і віддати шану людям, які живучи далеко, тим не менше долучилися до відродження НТШ».

Д-р Дзвенислава Чайківські відзначила, що «презентована книга є дуже цінною, змістовною і красиво оформленою. Власне, ця естетика друкованого слова відіграє важливе значення в нашому житті. Така книга несе культуру і продовжує користуватись популярністю навіть в епоху гаджетів. Ми відроджуємо нашу історію, культуру навчаємо наших дітей. І власне така книга сприяє цьому. Вона буде передаватися з покоління в покоління і дарувати красу. Зараз, у важкі часи, часи війни, коли люди переосмислюють свої цінності, по новому розставляють пріоритети, її необхідно популяризувати і розіслати в бібліотеки, особливо в буферну зону, на територію окупованого Донбасу, де «Карітас України» відкриває культурні осередки, несе галицькі традиції та греко-католицьку віру. Ми не можемо одномоментно змінити менталітет людей, проте можемо показати їм перспективу. Навіть якщо дитина, не читаючи, просто погортає сторінки красивої книги, це вже її зацікавить і дасть неабияку перевагу в ідеологічній роботі. Тому це такий важливий державотворчий штрих в нашій діяльності».

«Євген Озаркевич перший, хто взяв на себе відповідальність за створення і діяльність народного шпиталю, що зараз носить святе ім'я Андрея Шептицького, він був першим керівником. А це відповідальність величезна, бо ніколи не було ні достатньо коштів, ні достатньо сил, ні волі, ні потенціалу. Лікарі були змушені купляти медикаменти за свої кошти. Але це ще й велика організаційна відповідальність – при опозиції уряду, влади, навіть багатьох лікарів, що не поділяли погляди Євгена Озаркевича, все ще є містерією як можна було вибу-

дувати цей шпиталь власне як медичну одиницю. І не лише медичний аспект, а ще соціальний, національний, де вивищувалася роль українського лікаря не як націоналістичного, але національного, бо там допомагали всім, і євреям, і німцям, і полякам, будь кому, хто звернувся. І власне ота шляхетність, коли не важливо, хто прийшов, а прийшла людина, яка має потребу, оце була основна ідея, кодекс новоствореного шпиталю. І, на завершення, люди часто говорять – треба почекати кращих часів – зараз важко, а приклад Євгена Озаркевича говорить нам – не треба чекати, треба діяти, часи важкі завжди, але роби те, що можеш сьогодні». З такими роздумами поділилася з присутніми Дзвенислава Чайківська.

Отець Андрій Логин сказав, що «сьогоднішня презентація книги про Євгена Озаркевича: «Промінчик світла, який осяє нашу історію і дає можливість широкому загалу побачити таку яскраву особистість, яка на завжди залишилась в історії нашого народу. Не просто медик, науковець, але людина дії, патріот, той, хто ніс людям духовність і розвивав науку. І сьогодні велика втіха що всі, хто виконує свою роботу в шпиталі, мають ще один інструмент, книгу, яка так деталізовано показує життя, виклики, досягнення, завзяття та натхнення, з яким доктор Євген Озаркевич служив своєму народові. Сьогодні, на жаль, через нашарування суспільно-політичних подій на наших теренах з пам'яті народу стерлося багато видатних постатей, і дуже важливо, що лікарська комісія НТШ заново відкриває ці сторінки історії. Також сподіваємось, що одного дня на вул. Озаркевича, коли будемо відкривати нові корпуси шпиталю, обов'язково знайдеться місце для меморіального зображення його засновника, щоб достойно вшанувати пам'ять великої людини».

У виступі голови УЛТ у Львові Олега Дуди було справедливо відзначено: «Постать Євгена Озаркевича є для нас напевне найвагомішою і найвідомішою в товаристві. В 1900 році у Львові було тільки 8 лікарів українців, і одним з них був власне Євген Озаркевич. Він міг науково обґрунтувати, від чого помирають українці, якими захворюваннями хворіють, який приріст населення в Україні, ініціював створення першої львівської лікарні за патронатства Митрополита Шептицького. Лічниця була потрібна не лише для того, щоб лікувати хворих, але і щоб створити Український медичний університет, українську медичну науку та організувати лікарів в систему.

Євген Озаркевич уже в ті часи детально вивчав фармакологію, при чому проводив паралелі з регіоном, де проживали пацієнти, що було на той час рідкістю. Він зумів організувати 3 речі, це науку, власне лікарську роботу і першу медичну палату (закріпив лікарів за певними палатами). Все життя піклувався про здоров'я українців. Євген Озаркевич був щирим патріотом України та реформатором. Проводив ту ж саму реформу охорони здоров'я, що в Україні ми проводимо зараз. І маємо певні успіхи. На первинній ланці, де лікарі підписали з пацієнтами декларації, ми вже бачимо задоволених пацієнтів і задоволених лікарів своєю зарплатнею, медичних працівників. Зараз готується друга частина реформи – це безкоштовна діагностика і т.д. І в цьому теж є заслуга Євгена Озаркевича».

«7 лютого цього року завершився рік Євгена Озаркевича, присвячений 120 річчю утворення Лікарської комісії НТШ, - сказала професор Оксана Заячківська. Метою лікарської комісії НТШ цього року було нагадати всім про людину, котра творила епоху, започаткувавши у Львові еру української медицини. Про молодого випускника, лікаря, який приїхав з Відня, високоерудованого учня кращих професорів, це було неабияке завдання. До речі, для книги ми обрали фото Євгена Озаркевича молодого, яким він повернувся з Відня, сповненого сил та енергії. Повернувшись на свою Батьківщину, він розпочав свою практику в Стрию, їздив до Львова, знайшов себе у НТШ, створив лікарську комісію та постійно відкривав медицину з нових, несподіваних сторін. Він був новатором, про якого ми знаємо дуже мало, але багато про що можемо довідатись з книги. Завдяки тому, що книга двомовна, будь-яка людина, що володіє англійською, може дізнатись, наприклад, що історія медичної науки у Львові налічує 120 років. Загалом, книга – це скарб, а змістовна і красиво оформлена книга – найкращий подарунок». Професор Оксана Заячківська, як головний редактор видання, щиро подякувала всім, хто приклався до написання та видання книги «Львів епохи Євгена Озаркевича», а саме Незалежному культурологічному часопису «І» (директор – Тарас Возняк), Львівському національному медичному університету

Рис. 1. Фотозвіт з презентації книги «Львів епохи Євгена Озаркевича»

імені Данила Галицького (ЛНМУ) (ректор – дійсний член НТШ, академік НАМН України, професор Б.С. Зіменковський), друкарні ЛНМУ (директор – Дмитро Телішевський), авторам колажів на обкладинці і в книзі (Христині Возняк, к.м.н. Іван Дзісю), Львівському історичному музею (директор – Роман Чмелик) і колекціонеру Ірині Котлобулатовій – за історичні фотографії, рецензентам Олександрю Кіцері, Раймонду Гіллу, Василю Лончині – за слушні зауваження.

На думку Олександри Луць: «Ця книга повинна бути в кожній медичній родині, в кожній медичній спільноті, бо «ключовим завданням Євгена Озаркевича було створити наукове медичне товариство високоерудованих професійних фахівців, заохотити студентів медиків і молодих лікарів до науково-дослідницької діяльності та участі у профілактичних, просвітницьких і громадських акціях», і це завдання залишається дуже актуальним в наш час. Нині цю діяльність продовжують члени лікарської комісії НТШ, УЛТ та Асоціації лікарів католиків (АЛК), що «...дозволить зберегти зв'язок між поколіннями, розбудувати нові фахові кола спілкування і сформувати медичну громаду вільних висококваліфікованих фахівців з європейською ментальністю», українським патріотизмом та християнськими цінностями».

Творцям книги було вручено подяки та грамоти від Наукового товариства імені Тараса Шевченка, керівництва Українського шпиталю Народна лікарня ім. Митрополита Андрея Шептицького, Західного наукового центру України НАН України.

Олена Адамович,
ас. кафедри нормальної анатомії ЛНМУ

Вітаємо видатного вченого, провідного фахівця в галузі імунології, талановитого педагога, члена Наукового Товариства ім. Шевченка професор ВАЛЕНТИНУ ЧОПЯК

з Державною премією України в галузі науки і техніки 2018 року за наукову розробку та впровадження персоналізованого підходу до діагностики, лікування та профілактики імунозалежних захворювань (8 квітня 2019 р.) та нагородженням державним орденом княгині Ольги III ступеня (4 травня 2019 р.).

8 квітня 2019 указом президента України Валентині Володимирівні було присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки 2018 року за наукову розробку та впровадження персоналізованого підходу до діагностики, лікування та профілактики імунозалежних захворювань.

Від усього серця бажаємо високоповажному ювіляру крепкого здоров'я, щастя, оптимізму, радості та успіхів для сповнення планів та задумів! Многая Літа!

*Друзі та колеги з лікарської комісії
Наукового Товариства Шевченка*